

INSEMNAȚI

SOCIOLOGICE

Apare odată pe lună.

Director: **TRAIAN BRĂILEANU**,

profesor de Sociologie la Universitatea din Cernăuți.

CUPRINSUL

ARTICOLE

- I. Traian Brăileanu : Artiști și Artizani.
II. Ion Țurcan : Problema Arcășilor.
III. Tr. și Gh. Brăileanu : Feminizare și efeminare.
(Sfârșitul cuprinsului, vezi pagina următoare)

REDACTIA: Cernăuți, str. General Berthelot 5.

ADMINISTRAȚIA (Profesor Constantin Zoppa):
Cernăuți, str. Baltinester 15.

Abonamentul pentru 1 an Lei 60

Exemplarul „ 5

REVISTA CĂRȚILOR

Colonel Mihai Ioan, Acțiunea subversivă a Comunismului (*G. Macrin*).
Jacques Bainville, La troisième République 1870—1935; — G. Ursu,
Istoria literară a Birladului (*Tr. Brăileanu*).

REVISTA REVISTELOR

Iconar, Cernăuți. — Glasul Strămoșesc, Cluj. — Cuvîntul Studențesc,
București. — Incercări, Cluj. — Revista mea, Cluj. — Convorbiri lite-
rare, București. — Gînd românesc, Cluj. — Acțiunea Română, Bucu-
rești. — Buletinul A. G. I. R., București. — Sociologie românească,
București. — Zeitschrift für Jugendkunde, Leipzig. — Die Tatwelt,
Berlin. (*Tr. Brăileanu*).

Fiecare număr va avea cel puțin 32 pagini.

Manuscrisele nu se înapoiază.

Insemnări Sociologice

*Director : TRAIAN BRĂILEANU,
profesor de Sociologie la Universitatea din Cernăuți.*

Artiști și Artizani

I.

Nu vrem să ne războim cu esteticienii, vechi și noi, deși am avea motiv de supărare împotriva lui Benedetto Croce de pildă, care în *Estetica* sa susține că nu există o știință filosofică a sociologiei și că nu se poate enunța nicio singură lege sociologică...

Pentru lămurirea problemei noastre ne vom întoarce la Aristotel, mai întâi la *Metafizica* sa. Omul posedând memorie își câștigă experiență, iar cu ajutorul experienței el înaintează spre artă (τέχνη) și știință (ἐπιστήμη). Empiristul nu știe de ce face ceva, ci pricepe numai cum trebuie să facă un lucru; artistul (τεχνίτης) cunoaște și cauza. Între artiști, „arhitecții“, adică artiștii conducători, sunt mai superiori decât lucrătorii manuali (χειροτέχναι), cari n'au știință despre ceea ce înfăptuiesc. Cel ce știe poate învăța și pe altul. Prin acest caracter arta se apropie mai mult de știință decât experiența. Artistul e în stare să instruiască în arta sa și pe alții, empiristul nu. Și între diferitele arte există o ierarhie. Artele inferioare sunt cele ce produc lucruri utile; artele cari servesc pentru desfătare sunt mai superioare și inventatorii acestor arte sunt prețuiți mai mult, deoarece înțelepciunea lor nu e pusă în serviciul trebuințelor de rînd. Acest caracter de desinteresare apropie artele menite desfătărilor (numite azi „frumoase“) de știință, care, între ocupațiile omenești, are rangul cel mai înalt, deoarece nu e pusă nici în slujba trebuințelor materiale nici a desfătărilor.

La Aristotel raportul între știință și artă, între teorie și practică, nu e definit ca un raport de interdependență. Artistul, omul care produce (face) ceva, posedă o știință, dar o știință mai imperfectă, o știință *poetică*, așa cum moralistul și omul politic posedă o știință *practică* (privind acțiunea). Științele teoretice (matematica, fizica și teologia) nu stau, după Aristotel, nici în serviciul artei nici în serviciul moralei și politicii. Științele

poietice și practice însă sunt, am putea zice, „tehnologii“, ele dau precepte, fie pentru producerea unei opere de artă (utilă sau frumoasă), fie pentru acțiune (morală sau politică).

După concepția modernă toate științele sunt teoretice și, ceea ce e mai important, toate științele servesc practicei, adică artei (în înțelesul larg al cuvîntului). Însemnăm mai ales că în timpurile noi și științele sociale (morală, politică) au pretenția să fie științe exacte, naturale, după tipul fizicii. Sociologia, după Augnste Comte, este alt nume pentru o știință care ar trebui să se cheme „fizică socială“.

Legătura între științe și arte însă nu este nemijlocită în felul că fiecărei științe i-ar corespunde o artă. „Noi numim *artă*“, zice E. Goblot (în *Logica judecăților de valoare*) practica călăuzită de teorie, acțiunea rînduită de inteligență“. „Tehnica unei arte este totalitatea *regulelor* pe cari această artă le pune în practică“. „Cunoștințele tehnice sunt reguli de acțiune, adică, în ce privește forma lor, imperative, pe cînd cunoștințele teoretice sunt la indicativ“. „Trebuie deci ca un tratat tehnic să conțină multă știință teoretică și demonstrativă; e necesar mai ales ca un tehnician să aibă o instrucție teoretică întinsă“. Pentru lămurire: „Medicina este o artă, nu o știință. Medicul a trebuit să învețe științe: anatomia, fiziologia, fizica, chimia etc. În vorbirea curentă se înțelege adeseori prin *medicină* toate studiile medicale, din cari unele sunt științe, altele arte. Artă medicului, care presupune cunoașterea de științe veritabile, nu este nici anatomia, nici fiziologia, nici chiar patologia, ci terapeutică, — iar aceasta nu este o știință“.

Pe lîngă medicină există alte numeroase arte: agricultura, silvicultura, artele mecanice (construcția de mașini etc.). Aceste cer, la rîndul lor, învățarea multor științe (matematica, astronomia, mecanica, fizica, chimia, biologia) și a multor arte. Școalele „politehnice“ formează „ingineri“ (tehnicieni, artiști) de tot felul. Dar și Universitățile sunt dintr'un anumit punct de vedere școli tehnice: preoții, magistrații, avocații, profesorii sunt doar și ei „tehnicieni sociali“, deci artiști. Numai că la Universități se formează și teoreticieni puri, savanți cari se dedică studiului unei științe fără intenția de a o aplica în practică. Și savantul are nevoie de o tehnică, numită metodă; dar tehnica lui e pusă în serviciul teoriei.

Toate aceste arte, după părerea curentă, se pot învăța și orice știință nu numai că e în stare, dar e menită chiar să

îlesnească progresul diferitelor arte prin perfecționarea tehnicilor. Constituirea sociologiei ca știință a trezit și întărit nădejdea că vom dobîndi și tehnicieni, un fel de ingineri sau medici sociali.

Dar concepția modernă se mai deosebește de cea a lui Aristotel într'un punct esențial. Artele frumoase au căpătat în timpurile noi un loc privilegiat. Ele nu se deosebesc de celelalte arte numai prin scopul lor (desfătarea), ci prin faptul că nu se pot învăța. O nouă știință, *estetica*, s'a născut pentru a cerceta problemele privind artele frumoase. Această știință însă, așa ni se spune, nu ne învață cum putem deveni artiști: poeți, pictori, compozitori etc. Estetica n'a contribuit la progresul artelor frumoase. Ea nu este o teorie care ar putea servi, alături de alte teorii, constituirii unei tehnologii a artelor frumoase. Deoarece, așa afirmă cel puțin Kant, artele frumoase nu se pot învăța. Artă frumoasă este, zice el, arta geniului. Natura creiază geniul și, prin geniu, ea dă artei regule. „Geniul nu poate arăta în mod științific cum realizează produsul său, ci dă *ca natură* regula; deaceia autorul unui produs pe care-l datorește geniului său, nu știe el însuș cum se nasc în el ideile ce-l împing spre creare și nici nu stă în puterea sa să-și gîndească astfel de lucruri după bunul său plac sau după un plan și să comunice altora precepte cari să-i pună în stărea de a realiza totastfel de produse. Prin geniu natura nu dă regulă științei, ci artei, și numai artei frumoase“. Știința se poate învăța și oricît de mare ar fi un savant, el nu este genial, „deoarece ceea ce produce... s'ar fi *putut* totuș învăța, deci se găsește pe drumul natural al cercetării și reflexiunii după regule și nu se deosebește în mod specific de ceea ce se poate dobîndi prin sîrguință cu ajutorul imitației. Așa, tot ce a expus Newton în nemuritoarea sa operă asupra principiilor filosofiei naturii, oricît de mare cap a fost necesar pentru a inventa așa ceva, se poate totuș prea bine învăța, dar nu se poate învăța a face poezii pline de duh, oricît de explicite ar fi toate preceptele pentru arta poetică și oricît de excelente ar fi modelele ei. Cauza este că Newton ar putea arăta, nu numai sieși ci și oricui altuia, în mod cu totul intuitiv și potrivit pentru a-l urma, toți pașii ce a trebuit să facă începînd cu primele elemente ale geometriei pînă la marile și adîncile sale descoperiri. Dar niciun Homer sau Wieland nu poate arăta cum se ivesc și se întîlnesc în capul său ideile pline de fantazie și totdeodată pline de gîndire, deoarece nici el însuș nu o știe și deci nu o poate învăța nici pe altul. În domeniul

științei deci, cel mai mare inventator se deosebește de cel mai năcăjit imitator și învățăcel numai după grad, pe cînd el se deosebește în mod specific de acela pe care natura l-a înzestrat cu talent pentru arta frumoasă. Totuș în acestea nu e cupriusă o înjosire a acelor bărbați cărora genul uman le datorește atîta, față de protejării naturii cu privire la talentul lor pentru arta frumoasă“. Asume: știința progresează neînterupt, se îmbogățește, deci în aceasta stă marea superioritate a savanților „față de aceia cari merită cînsa să se numească genii, deoarece arta se oprește la un punct oarecare, la o limită pe care nu o poate și care probabil că a fost atinsă deja demult“.

În domeniul artelor frumoase deci creațiunea e contingentă, ea depinde de nașterea geniului. Aci doar biologia și eugenia ne-ar putea da indicii cum s'ar putea spori numărul artiștilor geniali. Opera de artă, adevărata operă de artă e unică în felul ei și nu poate fi comparată cu alta. Dar opera de artă împinge și ea la imitație, ea face „școală“. Ea îngăduie, anume, să se stabilească reguli, după cari talente minore vor produce opere de artă, prin imitarea maestrului. Acești artiști însă n'ar merita acest nume; i-am putea numi mai degrabă „artizani“.

Din dușmănie față de Croce, care a jignit sociologia, noi adoptăm punctul de vedere al lui Kant, dar — și aci problema ni se prezintă într'o nouă înfățișare — noi susținem, spre deosebire de Kant, că *orice artă este artă a geniului*, deci și medicina și pedagogia și tot felul de „inginerie“, chiar cea politică.

Noi stabilim deci *unitatea artei* potrivit doctrinei lui Aristotel¹⁾, dar cu modificarea adusă de Kant și cu întregirea noastră. Între artă și știință există totdeauna și pretutindeni o deosebire specifică: știința se poate învăța și ea progresează neînterupt, pecînd arta (orice artă) nu se poate învăța, deoarece ea este produsul geniului. După apariția operei de artă, *artizanii* sunt în stare să producă și ei, dar numai prin imitație; operele lor

¹⁾ Dealtminteri și Caragiale tot dela Aristotele, „străbunul fraților noștri macedoneni“, începe, cînd are să lămurească în „Conferența“ sa problema: Ce e arta? Iar în „exemplul concret“, menit să ilustreze ce este o operă de artă, și Caragiale susține unitatea artei, afirmînd că orice artă cere geniu: „El bine, prea stimatele mele doamne, știți dv. cîte și mai cîte trebuiesc, afară de răbdare, spre a ajunge să obținem o pereche de ghetă de lac elegante? căci, orice s'ar zice, e lucru greu și migălos, dintr'atîtea materii risipite, cum a vrut Creatorul, în natură, noi, grație geniului nostru, să ajungem, după nevoia și intenția noastră, să obținem...“

vor fi deci totdeauna inferioare și le va lipsi caracterul esențial al adevăratei opere de artă: *originalitatea*.

II.

Definind arta, în toate înfățișările ei, ca produs al genului, noi am dobândit nu numai unitatea artei, dar și primatul artei față de știință. Căci știința nu face decît să scoată, prin cercetare, regulile după cari a procedat artistul în înfăptuirea operei de artă. Știința deci servește tehnicei. Ea va cerceta și materialul ce i-a servit artistului, precum și instrumentele și metodele prin cari a izbutit să mlădieze materialul, *să-i imprime materiei forma dorită de el*. Știința definită în acest fel n'ar fi însă unitară, deoarece „formele” sunt de două feluri: *naturale* și *artificiale*. Unitatea științei poate fi salvată însă, dacă considerăm, cum o face Kant în *Critica puterii de judecare*, natura ca operă a lui Dumnezeu. Fizica în acest caz cercetează însușirile materiei din care Dumnezeu a creat toate formele existente precum și regulile după cari a procedat divinitatea. Aceste reguli știința modernă le numește legi naturale, deoarece ea renunță să se urce, așa cum cere Aristotel, dela fizică la teologie, la cunoașterea Creatorului lumii, a artistului suprem. Dar chiar Aristotel e în mare măsură vinovat de ruperea unității științei. Thomas de Aquin a restabilit-o, neizbutind totuș să le impună reprezentanților științelor concepția sa. Aristotel anume, în Etica sa, deosebește produsele artei de cele ale naturii. Scopul artei este, după părerea sa, producerea unui lucru și reflectarea cum poate fi înfăptuit un lucru care poate fi dar poate să și nu fie și al cărui principiu este în producător și nu în produs; lucrurile naturale însă există sau se nasc cu necesitate, ele au în sine principiul lor motor. Noi credem că doctrina lui Thomas de Aquin e mai rodnică și înlătură multe contradicții și nedumeriri ale științei moderne. Omul învață dela Dumnezeu cum să creeze opere de artă. Studiind natura, opera sublimă a Creatorului lumii, omul ajunge să imprime și el, după puterile sale mărginite, materiei forme cari corespund ideilor sale, dorințelor și năzuințelor sale. În comparație cu Dumnezeu omul nu poate fi decît un umil artizan, un imitator. Străduința omului nu poate fi decît să încerce a pătrunde tot mai mult misterele naturii, pentru a descoperi planul Creatorului și destinul său propriu în opera Lui. Numai în felul acesta știința umană își dobîndește un înțeles și devine rodnică pentru *arta umană*, care trebuie considerată ca expresie a scînteii

divine sădită în sufletul omenesc și care-l mină la cercetarea adevărului și la înfăptuirea binelui și frumosului. În sufletul *artistului genial* scînteia divină aprinde flacăra dragostei de Dumnezeu, și ea îi dă artistului puteri nebănuite, revelindu-i intuitiv înțelesul creațiunii divine. Artistul genial e un inspirat și în opera sa se oglindește planul Creatorului lumii. Dar nu în întregime, ci în unul din cele trei aspecte accesibile cunoașterii umane: ca adevăr, bine și frumos. De aci și împărțirea artelor umane, cari aparțin sau filosofiei sau moralei sau esteticii.

Filosofia este artă, filosoful artist. El construiește o lume după regulile pe cari știința le-a desprins din opera divinității, din natură. Orice sistem filosofic (operă a unui geniu) e unic. „Filosofia, zice Kant (în *Critica rațiunii pure*) este o simplă idee despre o știință posibilă care nu e dată nicăiri *in concreto*, de care însă căutăm a ne apropia pe diferite căi atîta timp pînă ce descoperim singura cărare adevărată, dar mascată foarte mult de buruienile senzibilității și pînă ce reușim, atît cît e îngăduit oamenilor, să facem copia, greșită pînă acuma, asemănătoare originalului... Nu se poate învăța decît a filosofa, adică a exercita cu ajutorul unor încercări deja existente talentul rațiunii în aplicarea principiilor ei generale...” Marii filosofi: Platon, Plotin, Augustin, Thomas de Aquin. Descartes, Leibniz, Newton, Kant, sunt artiști geniali, ceilalți filosofi sunt artizani; ajutați de știință, de la care învață tehnica, exercitîndu-și talentul rațiunii, ei filosofează, dar nu creiază opere de artă, lumi gîndite, „inteligibile”. Acești „filosofi”, cari scriu mereu filosofie așa cum mereu pictează, scriu și compun nenumărații pictori, poeți și compozitori din zilele noastre, nu sunt decît artizani, fiind sclavi ai tehnicei; ei afirmă că filosofia e știință și că ea nu face decît să sintetizeze rezultatele științelor exacte. Ei nu observă că științele s'au născut și trăesc din cercetarea și interpretarea marilor sisteme filosofice, a lumilor create de geniile filosofice...

Mai dificilă încă este problema *artelor sociale*, a căror scop este crearea *binelui*. Marii reformatori sociali (profeți, educatori, oameni de Stat) sunt ei artiști creatori? Adică este societatea umană un produs natural sau o operă de artă?

III.

Amintim numai, fără a intra în amănunte, că problema generală a artei cere deslegarea problemei libertății voinței. Cui-burile paserilor, fagurii albinelor sunt opere de artă, sau produse

naturale? Este „casa țărănească“ un produs de artă ca și „templul grecesc“, ca și piramidele sau arcul nostru de triumf? Omul poate face cuiburi și faguri, paserea și albina nu pot face nici case nici temple nici piramide nici arcuri de triumf. Dar omul își mai poate imagina că ar putea face lucruri cari par imposibile. Dă-mi un punct de sprijin și voi mișca pământul, a zis Arhimede. Omul a construit mașini de zburat, submarine, aparate de radio etc. Omul e artist genial, animalul nu poate fi decât artizan.

Determinismul ar exclude arta umană, toată arta. Deci și arta socială. Ceea ce ar însemna că ar exista numai *un singur tip* de societate umană, dependent și determinat de natura omului, de caracterele speciei umane, așa cum diferitele specii de animale sociabile își au forma lor socială tipică.

Și Aristotel credea că Statul (cetatea) e un produs natural, că e forma socială specific elină spre deosebire de barbari, cari trăesc în horde ca și animalele. Așa ne învață și sociologia. Societatea e un produs natural, fenomenele sociale sunt fenomene naturale, legile sociale sunt legi naturale. Grozavă eroare. Produs natural e omul animal, preistoric, necunoscut nouă. Produse naturale au fost hordele preistorice cari s'au răspândit pe suprafața pământului, mîinate de nevoi și vîinate de fiare. Dar din clipa ce s'a născut *omul*, el și-a *construit* societatea după ideea sa despre cum ar trebui să trăiască oamenii ca ființe morale. *Ideea binelui* a dat naștere societăților umane ca opere de artă ale reformatorilor sociali, ale *legiuitorilor*.

Noi nu negăm că există o societate umană ca produs natural. Dar această societate reprezintă, în timp, începutul imaginărilor al societății, în spațiu, substratul biologic, animal, din care artistul social poate crea societatea umană ca operă de artă. Societatea naturală cuprinde posibilități, virtualități de perfecțiune pe cari conducătorul genial le poate pune în mișcare. Substratul uman natural, biologic, se înțește neîntrerupt după legile biologice. Artistul social nu-l poate creia, așa cum niciun artist nu poate creia materia brută care-i servește pentru înfăptuirea operei de artă. Dar el poate alege materialul dat, îl poate înobilă, îl poate modela și purifica, pentru a-l potrivi intențiilor sale.

Formulăm deci *ipoteza* că societatea umană este un produs de artă, este opera conducătorului. Fie că e vorba de familie,

de gintă, națiune sau Stat — toate formele sociale umane sunt produsele *artei de guvernare*.

La formularea acestei ipoteze suntem împinși prin contra-dicțiile ce se ivesc cu necesitate în doctrinele sociale naturaliste, întemeiate pe concepția deterministă. Ele susțin că societatea umană e determinată, în structura și evoluția ei, de legi naturale inexorabile. Astfel A. Comte enunță legea celor trei stadii, Marx și Engels, înaintarea fatală și necesară a omenirii spre dictatura proletariatului și desființarea claselor sociale, Spenser supune transformările sociale legii „evoluției“, iar alți sociologi, mai modești (Pareto) nu văd în prefacerile sociale decât oscilarea sistemelor sociale în jurul unui punct optim de echilibru, oscilații cari ar putea fi prinse în formule matematice, în ecvații și diagrame, așa cum poate fi reprezentat mersul unui motor.

Dar atunci cum se explică varietatea extraordinară a societăților organizate și unicitatea lor istorică? Teocrația egipteană, Statul asirian și cel babilonian, Atena lui Pericle, Monarhia lui Cezar, Franța lui Richelieu, Franța lui Napoleon, Rusia lui Petru cel Mare și cea a lui Lenin, Moldova lui Ștefan cel Mare, Italia lui Mussolini, Germania lui Bismarck și cea a lui Hitler, sunt apariții unice în istorie și nu pot fi explicate prin nicio lege „*naturală*“. Considerându-le însă ca opere de artă, fie că artistul e necunoscut (cazul lui Homer în poezie) sau cunoscut, problema își găsește o deslegare — naturală. Cert este că materialul social uman brut, biologic, e influențat de factori naturali: climat, configurația solului, faună și floră, lupta pentru existență între grupurile sociale umane. Aceste înrîuriri își găsesc expresia în structura societății, dînd naștere unei stratificări și cooperări adaptate mediului. Dar să analizăm problema mai deaproape. În acelaș sat, deci în acelaș mediu geografic și biologic, există o mare deosebire între familiile țărănești, deosebiri cari nu pot fi explicate decît prin deosebirile ce există între șefii de familii; totașa deosebirile între sate, orașe și între State. Imperiul roman are altă înfățișare sub August, sub Nero, sub Traian. Dar mai mult. Între conducători, fie șefi de familii sau de State, apar din cînd în cînd oameni geniali cari crează o nouă formă de organizație, dînd familiei, satului, Statului o constituție inedită, originală, avînd caracterele unei adevărate opere de artă. În domeniul politic amintim reforma lui Dioclețian de pildă, prin care monarhia absolută și birocratică și-a dobîndit forma clasică.

Fără îndoială că toate societățile au conducători, unii dintre

ei geniali, alții mai puțini geniali, alții iarăș incapabili. Cei talentați vor imita pe cei geniali, vor produce opere de artă aparținând școlii măștrilor lor, cei incapabili vor strica materialul de care dispun și-l vor distruge chiar, cum e cazul ultimului țar al Rusiei sau al Regelui Spaniei. Intre conducători vom găsi și artiști desechilibrați, futuriști și cubiști, cum a fost Lenin, care a prefăcut Rusia într'un balamuc dînd-o pe mîna jidanilor, popor care nu mai poate produce genii și talente politice. Jidanii anume sunt deformați prin educația lor, prin credințele și tradițiile lor în așa fel încît, ajunși la posturi de conducere într'un Stat, cată să dea Statului forma teocrației iudaice, adică o formă primitivă, barbară, protoistorică. Ei pot distruge State, dar nu le pot nici construi nici conserva. Lor le lipsește simțul politic, geniul pentru arta politică. Subt conducerea jidovească imperiul lui Petru cel Mare a devenit un monstru politic, un trib de canibali americanizați, pentru cari tăierea rituală a vitelor e o problemă cu mult mai importantă decît toate problemele metafizice, matematice, morale și estetice.

IV.

Ipoteza noastră lămurește fără dificultăți de ce nu pot exista *legi istorice*, de ce nu poate fi vorba de un *progres* necesar și indefinit, decît numai în înțelesul ce-l dăm noțiunii de progres privind *artele*. Operele de artă se datoresc geniilor, sunt deci contingente. Iliada și Odiseia reprezintă un început și o culme, opera lui Eminescu nu s'a născut prin înaintare continuă, prin „evoluția“ poeziei romînești, ci e înfăptuirea unui geniu, e unică în felul ei și nu poate fi depășită. Tot așa sunt și operele de artă socială (morală, religioasă, politică, economică). Statul fascist e opera lui Mussolini, cel național-socialist a lui Hitler, cel legionar a lui Codreanu.

Ca orice operă de artă, și opera de artă politică, odată desăvîrșită, poate dura o vreme mai lungă sau mai scurtă — de pînde de măsurile de conservare, de rezistența materialului, de împrejurări prielnice sau potrivnice. Unele opere au rămas numai ca plan (Republica lui Platon, Tirania lui Machiavelli), altele ca schiță (Statul monarhic al lui Eminescu), altele iarăș n'au fost terminate din cauza morții artistului (imperiul lui Alexandru cel Mare).

Prin analogie cu celelalte opere de artă, înfăptuirile genilor politice pot fi clasificate după genuri, s'ar putea deosebi

școli etc. Totașă ne-ar fi îngăduit să considerăm istoria politică ca *istorie a artei politice*. *Teoria istoriei* a lui Al. Xenopol ni se înfățișează, după cele spuse, ca o încercare de „Filosofie a artei politice“, în felul că seriile sale istorice ar reprezenta ceea ce în artele frumoase se numesc *stiluri* primind după caracterul diferitelor arte denumiri diferite. Operele de artă politică puse pe acelaș plan cu toate operele de artă ne-ar înlesni și o analiză a influențării reciproce, așa că nu numai artele frumoase ar fi înfrurite de organizația politică, ci și înfăptuirile în domeniul politic s'ar explica și prin influențe ale celorlalte arte. Dacă democrația liberală a dat naștere unei literaturi în care predomină subiectivismul, spiritul critic și sceptic (Caragiale), mișcarea politică naționalistă poate fi considerată ca rod al curentului eminescian.

O importanță covârșitoare ar avea însă ipoteza noastră pentru stabilirea precisă a raportului între știința socială, sociologie, și arta socială. S'ar curma dintr'odată pretențiile sociologilor, a teoreticienilor, de a se erija în reformatori sociali și mari oameni de Stat. Sociologia poate contribui, ca orice știință, la perfecționarea mijloacelor *tehnice* de guvernare, de conducere, ea poate înlesni o pregătire tehnică mai temeinică a conducătorului genial, creator. Dar ea nu poate face dintr'un om fără aptitudini de conducător un Bismarck, Mussolini, Hitler sau Codreanu. Sociologia studiază substratul social, realitatea socială, descoperind legile sociale statice și dinamice, dar ea nu poate nici preconiza forma cea mai bună de organizare socială nici nu poate prevedea ce fel de formă va crea geniul politic. Așa cum fizica și chimia cercetează proprietățile corpurilor, gramatica proprietățile limbii fără ca fizicianul sau chimistul cunoscând însușirile marmorei și a metalelor să poată crea opere de arhitectură și sculptură sau filologul cunoscând structura limbii să creeze opere literare, totașă sociologul nu va fi, ca sociolog, în stare să „reformeze“ societatea.

Tehnica politică va trebui să țină seama de cercetările sociologiei, cum și ale multor altor științe (nu numai sociale). Inginerii sociali, tehnicienii, au o funcțiune bine stabilită în desăvârșirea operei de artă a geniului politic precum și în conservarea și *reproducerea* ei. Prin tehnicienii se păstrează *stilul*, maniera, în arta politică și prin ei se pot naște organizații politice după regulile scoase din opera geniului. Dar acești tehnicienii sunt și cea mai mare piedică pentru crearea unei noi opere

de artă. Și geniile politice trebuie să lupte împotriva talentelor cari nu se pot desbăra de ceea ce au învățat în școala politică în care și-au făcut ucenicia.

Astfel politicienii noștri, democrați și liberali, selecționați prin demagogie, corupție și favoritism, apără cu îndârjire o formă de organizare ce se găsește în plină descompunere. Ba mai mult. Mentalitatea lor deformată de școala politică individualistă liberală îi mână în brațele comunismului iudaic, deoarece ei nu pot opune împotrivire banului corupător aruncat cu dărnicie de finanța internațională jidovească cu scopul distrugerii națiunilor creștine. De aci marea primejdie a depravării și degenerării substratului uman românesc. Lipsit de o elită de tehnicieni sociali, frământat de toți germenii disoluției biologice și psihice introduși de agenții internaționalei jidovești, neamul românesc se zbate în ghiarele morții. În astfel de momente critice ale istoriei unei națiuni intervine acțiunea omului mare, a conducătorului genial în stare să dea substratului uman o nouă formă, forma *operei de artă a geniului*. Azi noi privim cu mândrie și înfrigurare cum se deslușește tot mai bine închegarea Statului legionar, a Statului național românesc. Prin acțiunea conducătorului substratul social românesc se mlădiază, dobândind tot mai lămurit structura unui organism social armonice și echilibrat. Ideea străbate materia, îi pune în mișcare elementele cari se așează la locul lor după legile creației *artei sociale*. Generația tânără, viguroasă, senzibilă la suflul înviorător al unei noi epoci de renaștere națională, deschide drumul pentru înprospătarea tuturor forțelor latente ale neamului românesc. Cîntecul legionar zgudue conștiințele, tabăra legionară pune brațele în mișcare și minunea nașterii unui Stat puternic se petrece sub ochii noștri.

Trăian Brăileanu

Problema Arcășilor

Nu apucase Dimitrie Străchinaru să închidă bine ochii și la căpătâiul muribundului se îndesau corbii vieții politice pentru a-și însuși prada: Arcășile. Dacă n'ar fi vorba decît de o luptă în jurul conducerii, fără să se urmărească abaterea acestor organizații de pe făgașul lor natural pe o pantă periculoasă existenței lor, ca și corpului social din care fac parte, n'am avea nimic de zis. Dar lupta pentru acapararea conducerii, cu ajutorul prefectilor, poliției și organelor de inspecție ale învățămîntului, pare să aibă un substrat mai adînc, decît acela al

satisfacerii unei ambiții de dominare sau, Doamne ferește, a unei ambiții neînduplicate de a se sacrifica — avînd de altfel pilda morală înaltă a lui Dimitrie Străchinaru — pentru binele și viitorul lor!

Pentru a lămuri problema și pentru a putea trage învățăminte de viitor, e necesar, credem, să aruncăm o privire retrospectivă asupra trecutului lor. Ca să putem spune ce trebuie să fie Arcășiile, e bine să știm ce au fost ele. Nu se poate trece peste trecutul unei instituții și funcțiunea pe care a îndeplinit-o, hotărîndu-i dintr'o dată, prin capriciul sau interesele unor persoane, altă menire, alt scop fără a-i primejdui existența.

I.

Stăpînirea habsburgică urmărea contrabalansarea elementului românesc din Bucovina prin infiltrarea, în acest ținut, a Ucrainenilor, în special a celor din Galiția, prin sprijin material și încurajare morală. Guvernatorul Burguignon a accentuat, la începutul sec. XX lea, această tendință, mergînd pînă la persecuție și teroare contra Romînilor. Pe de altă parte, a acordat Ucrainenilor libertate deplină manifestărilor lor cultural-naționale, sprijinindu-i chiar cu sume însemnate de bani. Sub acest imbold, intelectualii ruteni, trec la organizarea tineretului lor sătese în așa numitele societăți „Sicz“. Acțiunea aceasta s'a întins repede și în satele cu o minoritate ucraineană disparentă.

Scopul lor imediat era să întrerupă contactul populației românești dela sate cu organizațiile studențești. Urmăreau, apoi, trezirea conștiinței naționale în masele țărănești ucrainene și ridicarea nivelului cultural și economic al lor. Ceva mai mult, aceste organizații, fiind constituite sub masca unor societăți de pompieri, primeau o educație militară, obținînd și dreptul de a purta unele arme.

Elementul ucrainean cîștigase fără îndoială teren. Recenzămîntul din 1910, deși măsluit de stăpînirea austriacă, totuși conținea o parte de adevăr, iar umflarea cifrelor referitoare la populația ruteană a avut drept urmare trezirea Romînilor la realitate. Iar înființarea acestor organizații îndreptate exclusiv în contra lor, a grăbit procesul de apărare prin aceleași mijloace. Reacțiunea se produce prompt și viguros. „Voința Poporului“ din 8 Ianuarie 1905, anunță înjghebarea primelor încercări: „Arcașii, așa se vor numi — după cum se zvonește — reuniunile flăcăilor de pe la sate, al căror scop va fi îndeletnicirea cu

arme de foc, gimnastică, ajutor în cazuri de incendii. Rușii au deja aceste societăți numite „Sicz“. E timpul suprem ca noi Românii să organizăm holteimea și gospodarii tineri“.

Statutele au mai adaus la scopul de mai sus și „desvoltarea culturală și socială a membrilor“. Tendința ce o urmăreau nu trebuie s'o căutăm numai în formularea ei în statute, căci dacă ar fi expus-o pe față, constituirea și funcționarea lor n'ar fi avut loc niciodată. Prin coroborarea statutului cu activitatea arcășiilor și cu susținerile celor ce au luat parte activă la mișcarea românească din Bucovina dela 1905 înainte, se poate deduce, în mod precis, scopul pe care l-au avut în vedere. Arcășiile urmăreau organizarea păturei țărănești pe baze militare, deprinderea ei cu armele de foc, deșteptarea conștiinței de neam, ridicarea nivelului cultural și material al țărănimii pentru a lupta mai cu succes în contra primejdiilor ce amenințau elementul românesc din Bucovina.

Prefața regulamentului alcătuit de societatea studențească „Dacia“ lasă să se înțeleagă acest lucru. Sub masca apărării membrilor lor contra incendiului, ne spune: „In arcășie se pot aduna toate puterile tinere ale satelor noastre spre a apăra cu ele averea aproapelui de nimicire. Arcășiile vor stringe la un loc tineretul, *il vor face atent asupra pericolelor, ce-l amenință din toate părțile, il vor înfrăți și cultiva fizicește și moralmente*“, și ca s'o dreagă în fața autorităților adaugă „și vor apăra cu el averea și viața aproapelui“. Iar mai departe: „E în interesul inteligenței de pe la sate, ca să se apuce serios de muncă, și să creeze în fiecare sat arcășii și cu cât va face-o aceasta mai degrabă, cu atât va putea pune mai de timpuriu stavilă mizeriei ce bîntue poporul și-și va putea cîștiga meritul de a fi fost *o adevărată plăzmuitoare și păstoare a unui neam viguros*“. Se poate ceti clar printre rînduri că nu starea economică a indivizilor și nici pericolul incendiilor gospodăriilor lor a determinat acea reacțiune viguroasă, *ci pericolele ce veniau din toate părțile*, amenințînd ființa morală și biologică a neamului românesc din această parte a țării. Și care erau aceste pericole? Unul dintre ele l-am enunțat mai sus: Tendința Ucrainenilor spre acapararea teritoriului acestei provincii prin infiltra-re în masă și prin desnaționalizarea satelor românești. „E timpul suprem, ca să punem pieptul contra puhoiului, ce ne amenință“ spunea preotul Vorobchievici la inaugurarea primei arcășii, în Cuciurul Mare, la 16 Iulie 1905.

Al doilea pericol, tot atât de simțit ca și primul, era cel jidovesc. În Bucovina, era o mișcare antisemită destul de pronunțată. Invazia hoardelor semite în orașe și mai ales la sate, ca și favorurile acordate de stăpînirea austriacă, au creat o stare de spirit ostilă lor, care a fost concretizată în măsurile de ordine economică pe care și le propusese Arcășiile să le traducă în fapt.

Ridicarea economică a păturii țărănești, avea de obiectiv acapararea comerțului în mîni romînești și înlăturarea intermediarului și speculatorului semit.

Numai așa se explică încercările de discreditare și de sabotare a Arcășiilor de către jidani. Societatea Arcășească din Prisăcăreni cerea prezența Dacienilor la constituirea oficială, de oarece cîțiva membri se retrăsese răscuțind de jidani. Arcășia din Boian-Lehăceni, solicită concursul acelorași Dacieni. Temîndu-se de contra-propaganda jidanilor, manifestînd totuși încredere în acțiunea lor: „Iară noi avem nădejde în bunul Dumnezeu și dela domnii, care păstrează limba și moșia dela străbunii noștri, care au scos-o din ghiarele dușmanilor și amu noi să lăsăm să meargă iarăși nespălaților celor fără de lege și credință?”. Iar ziarul jidovesc „Allgemeine Zeitung“ acuza arcășia din Davideni de excese antisemite¹⁾. Intelectualii ca și arcășii țărănești își dădeau seama de pericolul jidovesc, deși împrejurările nu le-au permis să-l sesizeze decît sub aspectul de cucerire economică. Al treilea pericol îl prezinta stăpînirea streină prin imperialismul ei politic și cultural. Ca o reacțiune în contra influenței culturii germane, avem manifestările culturale romînești atât la sate cît și în orașe. Ele erau numeroase și adunau Romîni indiferent de clasă socială. Programul artistic era curat românesc, iar portul național frecvent și la mare cinste. Se căuta asiduu să se scoată în relief creațiile poporului românesc, indiferent de granițe politice. Militarizarea păturei țărănești ca și deșteptarea conștiinței de neam, prin afirmarea culturii romînești, își avea un scop bine definit: surparea monstrului Habsburgic.

Acestea erau obiectivele arcașiilor, iar rostul lor nu putea fi altul. După războiu, arcășii au decăzut. Ideea că dușmanii neamului românesc sunt în afara granițelor, că cei dinăuntru au

¹⁾ Informațiile acestea le-am cules din Istoricul Daciei: 25 de ani de activitate studențească. 21 Mai 1905—21 Mai 1930 de Filaret Dobos.

dispărint, că Statul nostru are numai Romîni care trebuie să conveţuească într'o armonie frăţească, a pătruns prin şcoală şi presă în toate straturile sociale şi a sleit, ca o consecinţă fatală, şi resortul activităţii lor. Ca orice instituţie ce şi-a realizat idealul, sau a renunţat la el sub o împrejurare sau alta, arcăşiile au continuat să supravieţuiască în baza legii inerţiei, făcîndu-şi din mijloace scop. Politicianii au profitat de această situaţie şi le-au utilizat formîndu-şi din ele platforme politice. S'au văzut arcăşii cari întimpinau diferiţi oameni politici, şi formau decorul întrunirilor electorale. Din instrumente de luptă puse în slujba unui ideal comun, ele deveniseră unelte în mîna politicianilor pentru satisfacerea ambiţiilor şi intereselor lor. Şi bine înţeles, odată cu compromiterea politicianului român, a urmat şi discreditarea lor. Consecinţa a fost, că multe dintre ele se desfiinţaseră, multe suspendaseră orice activitate şi nu existau decît cu numele, iar restul cîte mai dădeau semne de viaţă, activau sub imboldul unor intelectuali de inimă cari nu uitaseră tradiţia nobilă a lor, sau sub conducerea cîte unui învăţător mai tînăr care avea nevoie de activitate extra-şcolară.

Din Arcăşii nu mai rămăsese, pînă anii 1928—1930, decît ruina unui trecut glorios.

A intervenit, în urmă, Dimitrie Străchinaru. Activitatea lui e cunoscută. Sfîrşitul anului 1934 şi începutul unului 1935 găsesse, în urma muncii lui neobosite, Arcăşiile readuse la viaţă şi complet reorganizate. Moartea lui le-a pus din nou în impas. Ea nu i-a dat răgaz să le insuflă credinţa noului ideal. Ele erau legate de persoana care le-a dat supremul sacrificiu. Cînd însă a început să le arate care-i menirea lor şi crezul pentru care trebuie să lupte, Dimitrie Străchinaru a fost chemat în lumea celor drepti. Arcăşiile au rămas desorientate, iar succesiunea lor deschisă. Unii şi-o revendică pe bază de testament, alţii pe baza legii, iar categoria a treia pe baza trecutului şi în special a viitorului.

Nu e în intenţia noastră să lămurim chestiunea succesiunii şi să indicăm succesorul îndreptăţit la această moştenire. Nu aceasta e problema ce ne preocupă. Pe noi ne interesează crezul căruia arcăşiile să-i ridice altar de jertfă şi drumul pe care trebuie să meargă pentru a fi utile neamului. Şi pe acestea vroim să le arătăm la lumina istoriei şi a imperativelor de ordin naţional.

II.

Arcășiile, am văzut, erau instrumente de luptă bine organizate pentru a lupta în contra celor trei pericole amintite. O schimbare de crez și tactică din partea lor, ar fi justificată numai în cazul când obiectivele pe care le urmăreau ar fi fost atinse, fie prin realizarea idealului, fie prin dispariția pericolului.

S'a schimbat, însă, ceva în decursul timpurilor? Să vedem!

Pericolul Ucrainean e tot atât de iminent ca și în 1905, dacă nu cumva, după cum susțin cunoscătorii buni ai acestei probleme, a devenit chiar mai acut.

Desnaționalizarea satelor românești din Nordul Bucovinei continuă cu oblăduirea și concursul inconștient al politicianului român, care le-a dat limbă ucraineană în școli, învățători și preoți ucraineni. Agitația acestora e mai puternică și mai bine susținută decât sub stăpânirea austriacă și ia, când aspectul de revendicări naționale, când cel de revendicări comuniste, deopotrivă de periculoase pentru Statul român. Puținele măsuri luate fiind insuficient susținute, s'au întors și ele contra Românilor. E vorba de colonizările din Nordul Bucovinei, din câteva sate. Cam 25% dintre coloniști, neputînd să-și înjghebeze cîte o gospodărie, și-au vîndut loturile, întorcîndu-se în satele lor de origine. În afară de aceasta, loturile vîndute au intrat în minile Ucrainenilor.

Prin desnaționalizare și dobîndirea de pămînt, zilele noastre marchează astfel, sub ochii noștri, un proces continuu de regresie teritorială a elementului românesc în fața celui ucrainean. Congresele studențești, de altfel, au sesizat în fiecare an opinia publică și Guvernul Țării asupra acestui fapt, dar fără nici un rezultat concret.

Pericolul jidovesc a devenit mai puternic și se manifestă sub cele mai multiple aspecte. Expansiunea lor economică s'a accentuat simțitor, ca să nu zic zdrobitor. Comerțul de orice fel și industria mare sunt în minile lor exclusive. Iar industria mică, pînă și cea a produselor țărănești, e pe cale de a fi cu desăvîrșire acaparată de ei. De unde înainte de războiu erau multe sate în Bucovina, unde nu puteau pătrunde din cauza rezistenței țaranului român, azi fiecare sat își are paraziții săi. Rezistența țaranului a cedat cu desăvîrșire. Fiecare jidan e proprietar al casei unde s'a stabilit și tendința lor e să pună mîna și pe proprietatea agricolă. Exemple avem în Bucovina cu

munții noștri, iar în Basarabia e recent cazul scandalului cu societatea de colonizare a lor în mase. Bucovina cu bogățiile ei, în special cu cele ale Fondului bisericesc, avînd și concursul nelimitat al aceluiaș politician, a atras cel mai mare procent de jidani, raportat la numărul ei total de populație.

E deajuns numai această latură a problemei jidovești pentru a ilustra teza noastră.

Al treilea pericol a dispărut ce-i drept, dar a fost înlocuit prin altul. Stăpînirii Habsburgice i-a urmat dominațiunea politicianului român, corupt, venal și anational, iar influența germană a cedat locul celei evreești. Dacă intelectualii din Bucovina dinainte de războiu prezentau o omogenitate politică, luptînd pentru acelaș crez și aceleași interese, epoca de după războiu găsește întreaga clasă conducătoare, de pe întreg cuprinsul Statului român, într'o luptă de exterminare reciprocă și la remorca intereselor jidovești. Masele țărănești n'au putut scăpa influenței lor. Ele au fost atrase în luptă și împărțite în tabere adverse, furizînd trupe de manevră pe cîmpul de luptă electoral pentru satisfacerea intereselor lor. Omogenitatea satelor din Bucovina a fost transformată în învrăjpire și ură reciprocă între țărani. Iar această operă a fost ajutată și e în curs de desăvîrșire de către literatura jidovească, care urmărește să distrugă și omogenitatea ideologică a țărănimii, formată de tradiție, obiceiuri și credință.

Și să nu uităm un lucru: *Singura rezistență în contra dezagregării totale a comunității romînești o formează încă pătura țărănească*. Clasa noastră conducătoare nu s'a putut constitui pînă acum într'o elită națională. „S'au constituit numai bande de politicieni corupți cari plătiți de jidani și conduși de francmasonerie, pregătesc așezarea stăpînirii barbarilor în țara noastră“¹⁾.

Dar politicianul român nu se mulțumește cu situația lui. El urmărește să distrugă și omogenitatea de jos prin școală, presă, propagandă etc. E elocvent în acest sens cazul peputatului român Leancă. Acesta în fața consiliului de războiu din Chișinău, cu ocazia procesului comuniștilor Constantinescu-Iași et com, s'a pronunțat pentru propaganda contra dragostei de neam, contra siguranței statului român și contra credinței strămoșești. Și nu e un caz sporadic. Aceasta este acțiunea întregii clase conducătoare, numai că unii sunt mai conștienți de acest fapt, iar alții nu unii mai sinceri, iar alții mai „diplomați“.

¹⁾ Traian Brăileanu : *Legea degenerării elitelor*, din No. 10 al „Insemnărilor Sociologice“.

III.

Aceasta este situația după războiu. Unirea tuturor Românilor într'un singur stat, n'a pus comunitatea românească la adăpost de forțele ce-i sapă la temelie. Pericolele de dinaintea războiului, cu schimbarea pe care am semnalat-o, rămân în picioare și s'au agravat. Prin urmare, nici nu se poate vorbi de o schimbare de crez și tactică din partea Arcășiilor, ci din contra ele trebuie să-și însutească puterile pentru a putea rezista contra primejdiilor ce ne pîndesc.

Și în această situație, unele persoane urmăresc abaterea lor dela această cale prin educația pe care doresc să le-o facă și prin politicianizarea lor. Dar ce se urmărește prin această educație oficială? Prima grijă a ei e înfrățirea socială a tuturor „Românilor“. Cei de origine etnică să nu facă deosebire între ei și străinii botezați cetățeni români. Cu toții doar luptă „pentru binele și prosperarea“ acestui stat! Dușmanii Statului român sunt în afara granițelor. Înăuntru nu sunt decît „Români“. Pericolul ce amenință Statul român e la granițele lui politice, și nu la cele morale ale comunității românești! Diversiunea ce se încearcă e limpede ca apa din izvor. Prin afirmația zilnică a acestui lucru se caută să se sustragă atenția dela pericolul intern. Nimeni nu poate afirma că hotarele noastre politice sunt în deplină siguranță, dar pentru fiecare e clar că aceste hotare nu vor fi apărute de toți „Românii“, ci numai de cei din hotarele comunității românești. Dar acest lucru se neglijează sistematic ca și înarmarea Țării cu ustensilele necesare apărării ei. Educația oficială e preocupată de înfăptuirea unei desăvîrșite armonii între cetățeni, fără deosebire de neam și credință. Ori, cum străinii, și în primul rînd jidanii, sunt naționaliști fanatici, armonia nu s'ar putea realiza decît prin distrugerea naționalismului românesc și destrămarea comunității românești, astfel că Românii, pierzîndu și conștiința națională, ar deveni robii comunității jidovești.

Cei ce se opun monstruoșității acestei concepții, sunt considerați ca subversivi și periculoși siguranței și ordinii publice. Politicianii momiți de banul jidovesc și buimăciți de teoriile comuniste nu văd că educația lor pregătește întronarea comunismului iudaic la noi în Țară. Constantinescu-lăși oare n'a fost crescut în această educație oficială de către Universitatea din Iași, sub aripa profesorului Bărbulescu, ca tot cu sprijinul ace-

stuia — deși știa că e comunist — să i se creeze o catedră specială la Facultatea de Teologie? Ce-a făcut mai mult Constantinescu-Iași decât să tragă ultimele concluzii ale acestei educații? Dar mai mult! Nu cumva întreaga noastră clasă conducătoare îmbrățișează ideile comunistului Constantinescu-Iași, fiind contra războiului, a fascismului și contra oricărei deosebiri a cetățenilor după credință și origine etnică, exact cum se spune la Constituție?

Martore sunt faptele ei de toate zilele. Și e de ajuns să ne limităm la procesul dela Chișinău, în care acuzații sunt apărați de un fost ministru de justiție și actual șef de partid, în care depozițiile profesorilor universitari, secundari și ale învățătorilor (ale celor însărcinați cu formarea viitorilor oameni politici și a viitorilor soldați), au uluit consiliul de războiu și pe cei ce mai au o fărîmă de conștiință românească. Cum s'ar explica de altfel ascensiunea socială a comuniștilor Constantinescu-Iași, Brașoveanu și a celorlalți, dacă mediul n'ar fi prielnic ascensiunilor acestora și protivnic celor ce-și iubesc neamul?

Între profesorul comunist dela consiliul de războiu din Chișinău și clasa conducătoare nu văd altă deosebire decât că primul a făcut greșeala să treacă la fapte și nenorocul să dea peste organele militare. Și ca această educație să reușească pe deplin, organele statului iau cele mai severe măsuri în caz de abatere dela linia și spiritul ei. Să dăm numai un exemplu. Un profesor secundar dela un liceu din Bucovina, ca să completeze o lecție la sociologie, despre „Circulația elitelor“, a recomandat elevilor un articol al prof. univ. Traian Brăileanu, cu titlul „Demagogia și circulația elitelor“ din „Insemnări Sociologice“, cu atât mai mult, cu cît manualul e tot al D-Sale.

Peste o săptămînă se trezește cu un inspector general, trimis direct de Ministerul Instrucțiunii, pentru a cerceta „cazul“. Rezultatul: respectivul profesor a fost mutat cu întreaga familie, adică cu toate rudele pe care le-a avut în învățămînt, minus un frate care e prof. definitiv, într'un oraș înstrăinat din nordul Bucovinei, unde să nu se poată afirma că există o națiune romînă undeva pe suprafața pămîntului. Totodată în ordinul de mutare i se punea în vedere să nu mai răsplîndească revista gardistă — nici nu legionară măcar, ci deadreptul gardistă — „Insemnări sociologice“, care e de natură să învrăjbească „cetățenii“ întreolalta. În caz de abatere, era asigurat de toată sollicitudinea Ministerului. Tot la acelaș liceu, elevii jidani sunt surprinși de poliție, într'o tavernă, în plină ședință comunistă. Rezultatul: au fost

eliminați cîțiva dintre ei, pe două sau trei zile, pentru că au „întîrziat” în oraș peste orele permise de școală.

Mai e nevoie de exemple pentru a ne documenta asupra educației oficiale, asupra spiritului ce l-a creat și asupra consecințelor fatale pentru neamul românesc? Cred că nu.

Aceasta e educația pe care vreau s'o facă Arcășiilor și prin ele țărănilor. Ei trebuiesc să trăiască în frățietate cu toți „cetățenii” Romîniei. Dacă acești „cetățeni” te atacă din toate părțile, tu trebuie, țaran român, pentru a fi cult, civilizat și pe deasupra umanitar, să-i îmbrățișezi și să rabzi pînă ce-ți vei da și ultima suflare.

Și ca diversiunea să reușească cît mai bine, se propune ca ideal de cultură, înmăgazinarea cît mai multor cunoștințe. De aici a doua lozincă a educației oficiale la sate: culturalizarea țărănimii. Situația e identică cu cea a unui comandant de armată, care, în timp ce trupele adverse ar înainta, el ar căuta să introducă pe soldații săi în taina filosofiei lui Hegel sau în cea a sistemului solar. Nu e diferență de situație între acest caz și poziția comunității românești față de celelalte, căci ceea ce există între ele nu sunt raporturi normale ci un adevărat războiu.

De aceea, în împrejurările actuale, cult nu poate fi decît acela ce e bine pregătit de luptă și gata de sacrificiu pentru salvarea comunității românești. Cînd ea va fi așa de puternică, încît să nu poată fi amenințată de cineva în ființa ei spirituală și biologică, atunci poate ne vom putea permite luxul să schimbăm înțelesul noțiunii de cultură.

Căci de altfel, întru cît s'ar îmbunătății situația pe care o dorim altfel, dacă toți țărăanii ar fi tot atît de instruiți cum e clasa noastră conducătoare, dîndu-le aceeaș educație? Cred din contra, că s'ar agrava. Și doar nu ne putem plînge că ea n'ar fi îndeajuns de „cultă”.

Platon susținea ca republica visată de el să fie condusă de filosofi. Dar cîtă deosebire între educația națională și morală pe care le-o cerea el și cea pe care o au intelectualii noștri! Pînă la schimbarea referințelor, repetăm din nou: numai acel ce se identifică cu crezul de apărare a neamului în contra oricui și prin orice mijloace, e cult și român; cine nu, e incult și străin pentru neamul românesc.

Al doilea pericol care urmărește să abată Arcășiile de la țelul lor e politicianizarea lor. Microbii dezagregării sociale și

naționale, demagogii anationali, se infiltrează ori unde-și pot desvolta acțiunea nefastă. Atît timp cît le-a condus Dimitrie Străchinaru, arcășiile erau atît de sănătoase, încît orice încercare de molipsire a fost ușor respinsă. După moartea lui, rămînînd fără conducător, au găsit partea slabă a lor și caută în prezent cu orice preț, să pună mina pe conducere pentru a-și putea valorifica mai bine interesele lor dispunînd și de „forță“ necesară în fața opiniei publice.

Aceste sunt cele două primejdii, — educația anatională, sau mai bine zis antinațională și politicianizarea, — care tind să sustragă arcășiile, dela lupta contra exploatării și dominațiunii elementelor alogene și dela lupta contra crimei de trădare a bandelor de politicieni.

Istoricul lor ne spune că ele au fost instrumente de luptă, în contra barbarilor. Amenințarea cu stăpînirea acestora este azi mai iminentă ca oricînd. Pentru aceasta, arcășiile trebuie să respingă încercările de abatere a lor dela adevăratul drum și să rămînă ceea ce au fost și în trecut. Iar dacă li se propun avantajii materiale seducătoare, ele să nu uite că Arcașii Moldovei și-au cîștigat dreptul la nemurire prin vitejiile lor pe cîmpul de luptă. Faptele mari se realizează prin muncă, suferință și sacrificiu și nu prin transporturi gratuite pe C. F. R. sau alte avantajii de ordin material. Și odată aceste momeli înlăturate, grija lor va trebui să fie refacerea solidarității morale a satelor prin lupta contra străinilor și a politicianilor. Întărirea comunității morale romînești trebuie să plece dela întărirea comunităților familiale și satești. Și aici arcășiile au de spus un cuvînt hotărîtor.

Și ca un imbold la luptă și rezistență contra ispitelor copios oferite citez, ca încheere, cîteva rînduri, scrise de D-l Filaret Doboș, în prezent Inspector General al învățămîntului din Bucovina: „S'au ivit însă oameni și chiar grupări politice, cari au comis sacrilegiul, încercînd să-și facă prin arcășii, sau creațiuni similare, un pedestal politic în masele țărănești.

Spre marea lor cinste, vechile arcășii bucovinene au respins cu hotărîre aceste tentative, ale falșilor profeți. Ele își continuă în liniște și cu demnitate activitatea lor tradițională, păstrînd mereu legăturile sfinte cu „Dacia“¹⁾.

Aceasta e calea adevărată pe care trebuie să continue a merge Arcășiile cu toate că autorul citat și-a schimbat deatunci părerea în mod radical, trecînd în fruntea taberei sacrilege.

¹⁾ Filaret Doboș: op. cit. pg. 61.

Ion Țurcan

Feminizare și efeminare

I.

Orice tendință de reformă socială trebuie să pornească dela cercetarea dacă temeliile societății, instituțiile ei de bază sunt sănătoase și rezistente. Și lămurit lucru este că cea mai importantă instituție este familia. Oricât de întinsă, oricât de complicată în structura ei ar fi o societate, puterea ei, biologică și spirituală, se sprijină pe organizația familială. Toți reformatorii sociali, teoreticieni și oameni practici, au recunoscut acest adevăr, iar legiuitorii au dat atenție cuvenită acestei instituții. Iar dacă în cursul secolului XIX societățile civilizate au arătat semne de desagregare și decadentă, de instabilitate și neîncetată zvîrcolire revoluționară, cauza trebuie căutată, cum bine a arătat Auguste Comte, mai ales în disoluția familiei, în distrugerea nucleului social care este familia.

Forma familială care a îngăduit popoarelor europene să se ridice la înaltă civilizație și la putere politică este cea monogamă și patriarcală, în care sfera de activitate a bărbatului și cea a femeii sunt bine delimitate una față de alta, fără ca situația femeii să fie degradantă și umilitoare. Bărbatul se ocupă de politică și conduce gospodăria, femeia muncește în gospodărie alături de bărbat, naște și crește copii. Funcția biologică a femeii o oprește dela unele ocupațiuni bărbătești și îi fixează locul, deosebit și specific, în societate. Se'nțelege că raporturile între bărbat și femeie n'au rămas neschimbate în cursul istoriei¹⁾. Complicarea structurii sociale prin transformarea instituțiilor politice, religioase, morale, economice a influențat adînc asupra organizației familiale, schimbînd adeseori în mod pronunțat situațiunea femeii. În cercetările ce s'au făcut asupra acestei probleme, nu s'a ținut însă îndeajuns seama de faptul că organizația familială și situația femeii nu se schimbă în aceeași societate în mod uniform, ci în dependență de clasele sociale, de profesii și ocupațiuni. Astfel cele mai adînci schimbări a suferit organizația familială în clasele conducătoare, pe deoparte, și în clasa muncitorilor industriali, pe de altă parte, pe cînd familia țărănească de pildă și-a păstrat structura originară.

Noi nu afirmăm deci că familia umană ar avea sau ar

¹⁾ *Gaston Richard*, în cartea sa „La Femme dans l'histoire“ (Paris 1909) tratează pe larg această problemă.

trebui să aibă o structură rigidă și că ar exista un singur tip (ideal) de familie. Dimpotrivă, credem că familia umană e mlădioasă și adaptabilă diferitelor condițiuni concrete (istorice). Dar cert este că funcția principală a familiei este perpetuarea societății, *atît din punct de vedere biologic cît și spiritual*. Ori, această funcție familia nu și-o poate împlini, dacă femeia e sustrasă rolului ce-l are în temeiul caracterelor ei psiho-fizice, deosebite de cele ale bărbaților. O societate în care femeia nu vrea sau nu poate să-și îndeplinească îndatoririle ei naturale și sociale *de femeie* e amenințată cu pieirea și dispariția. În acelaș mod se prezintă problema și pentru diferitele clase sociale. O elită socială lovită de flagelul sterilității naturale sau artificiale a femeilor este pe cale de degenerare și destrămare.

Mlădierea structurii familiei nu poate depăși deci limitele trase de legile biologice fără a primejdui existența societății sau fără a provoca cel puțin neîncetate tulburări ale echilibrului social.

Comnismul marxist atacînd elita burgheză pentru a o prăbuși a deschis lupta și împotriva familiei „burgheze“, știind că distrugerea familiei va grăbi catastrofa. Comunismul intrat pe mîna internaționalei iudaice a proclamat egalitatea femeii cu bărbatul, „emanciparea“ femeii devenind o lozincă de luptă împotriva burgheziei „reacționare“. Cum, pe de altă parte, principiile liberalismului individualist se potriveau de minune cu această teorie, familia burgheză începu să cedeze, să slăbească și, în sfîrșit, să îngăduie intrarea femeii în viața publică cu aceleași drepturi ca și bărbații. Astăzi acest proces și-a ajuns aproape limita: femeia e „egală“ cu bărbatul. Au mai rămas cîteva funcții (armata, magistratura și preoția) în cari n’au pătruns încă femeile — dar nu se știe ce va aduce ziua de mîine...

II.

Familia, ca orice *organizație*, se întemeiază pe eterogenitatea elementelor componente și pe ierarhia lor. Ceea ce nu înseamnă că femeia este „inferioară“ bărbatului, ci numai că ea se „deosebește“ de bărbat. Ea este egală în inteligență, sentiment, voință, putere fizică etc. Adică: există femei inteligente și mai puțin inteligente, atît comparate între ele, cît și cu bărbații, tot astfel cu privire la celelalte însușiri. Dar toate însușirile și caracterele ei au un timbru feminin. Femeia rămîne femeie. Prin urmare în orice funcție publică ar fi pusă, femeia nu-și poate

tăgădui și înăbuși caracterul ei de femeie. Dar acest lucru n'ar avea nicio însemnătate, dacă prin activitatea femeilor în viața publică nu s'ar distruge familia și nu s'ar distruge morala. Feminizarea vieții publice duce cu necesitate la *efeminare*, și, în urmă, la bolșevizare și anarhizare.

Dacă femeia, în loc să fie educată pentru a conduce o gospodărie, pentru a crește copii în frica lui Dumnezeu și în respect pentru legile morale, primește o educație pentru a ocupa o funcție: cine va naște și va crește copii? Chiar dacă naște copii, aceștia nu rămân oare pe mîna servitorimii și a unor persoane cărora nu le pasă de viitorul copiilor? Necesitatea unei educații îngrijite și temeinice a femeii, după condiția ei socială, e recunoscută de toată lumea. Platon, Aristotel, Fénelon și toți pedagogii și oamenii de Stat cer o educație îngrijită a femeilor. Expunerile lui Aristotel sunt mai ales instructive. Familia, zice el, este o parte constitutivă a Statului, și, cum femeile și copiii sunt părți ale familiei, buna orînduire a Statului atîrnă fără îndoială de cultura femeilor și a copiilor, „fiindcă femeile formează jumătate din populațiunea liberă în Stat și din copiii lor vor ieși odată ocîrmuitorii Statului“. „Relaxarea legilor lacedemoniene cu privire la femei este totdeodată contrară spiritului Constituțiunii și bunei ordine a Statului. Bărbatul și femeia, amîndoi elemente ale familiei, alcătuiesc, se poate zice, totdeodată și cele două părți ale Statului: aici bărbații, dincolo femeile; așa că pretutîndeni unde Constituțiunea a orînduit rău pozițiunea femeilor, trebuie să se spună că o jumătate a Statului este fără legi“. La Sparta femeile au hotărît de soarta multor afaceri; „dar atunci, întreabă Aristotel, ce deosebire e că femeile guvernează în persoană, ori că aceia cari guvernează sunt conduși de către ele“? Și el încheie: „neorînduiala femeilor, pe lîngă că este în sine o pată pentru Stat, împinge pe cetățeni la lăcomie neînfrînată de avuție“.

Femeile trebuiesc educate, dar educația lor nu poate fi la fel cu cea a bărbaților, nici educația fizică nici cea spirituală. *Fénelon*, la începutul tratatului său despre „Educația fetelor“, a stabilit principiile cari își păstrează puterea și pentru societatea de azi. „Femeile, zice el, au de obicei mintea și mai slabă și sînt mai dornice de nimicuri mai mult decît bărbații. De aceea nu e bine să le dedai la studii de cari să se agățe cu nesocotință. Ele nu trebuie nici să conducă Statul, nici să facă războiul și nici să intre în rînduirea bisericească; așa încît ele

pot fi lipsite de unele cunoștințe mai întinse privitoare la politică, la arta militară, jurisprudență, la filosofie și la teologie. Apoi cele mai multe dintre meserii nu sunt potrivite pentru ele căci femeile sunt făcute pentru mișcări cumpătate. Corpul lor, ca și mintea, este mai slab decât al bărbaților, dar în schimb natura le-a dăruit oarecare îndemnare, simț de curățenie și economie, ca să aibă de lucru tihnit în casele lor. Însă ce urmează din această slăbiciune naturală a femeilor? Cu cât ele sunt mai slabe, cu atât este mai necesar să le întărim. Oare nu au ele datorii de împlinit, ba chiar datorii cari sunt temelia întregii vieți omenști? Oare nu ele duc ori ruinează casele, orînduesc gospodăria pînă în cele mai mici lucruri și prin urmare hotărăsc ceea ce privește mai de aproape tot neamul omenesc? Astfel ele au o înfrîngere însemnată asupra moravurilor bune sau rele ale lumii. O femeie bine chibzuită, sîrguitoare și evlavioasă este sufletul unei case, oricît de mari; ea orînduește totul pentru îngrijirea corpului și a sufletului. Înșiși bărbații, cari au deplină autoritate în societate, nu pot să ajungă la niciun rezultat bun prin chibzuelile lor, dacă femeile nu-i ajută în executare. Lumea nu este o vedenie, ci este o adunare a tuturor familiilor. Dar cine poate să le îngrijască mai de aproape ca femeile cari, pe lîngă autoritatea firească și sîrguința lor în casă, au încă darul de a se fi născut pline de grijă, migăloase, îndeminatece, convingătoare și cu darul de a influența. Pentru bărbați chiar, — pot ei să aibă nădejde într'o viață mai liniștită, dacă cea mai mică societate a lor, aceea a căsnicieii, ajunge un cuib de amărăciune? Dar copiii, cari vor alcătui mai tirziu neamul omenesc întreg, ce vor ajunge, dacă mamele lor îi strică de cînd sunt mici de tot? Iată deci ocupațiile femeilor, cari nu sunt de loc mai prejos decât ale bărbaților pentru societate, deoarece ele au de orînduit o casă, un bărbat să-l facă fericit și copii să-i crească bine. Pe lîngă aceasta și femeile trebuie să fie virtuose ca și bărbații, căci lăsînd la o parte binele sau răul ce-l pot aduce societății, ele sunt jumătate din neamul omenesc, mîntuit de sîngele lui Isus Hristos și hărăzit la o viață vecinică. În sfîrșit, mai trebuie să socotim, pe lîngă binele ce-l aduc femeile cînd sunt bine crescute, și răul ce-l pot pricinui lumii, cînd sunt lipsite de o educație ce le insuflă virtutea. Intotdeauna, reaua educație a femeilor face mai mult rău decât cea a bărbaților, pentru că neorînduelile bărbaților provin adesea și din reaua educație pe care au primit-o dela mamele lor și din

pornirile inspirate de alte femei, chiar în vîrstă înaintată. Cîte intrigi nu vedem în istorie, ce răsturnare a legilor și moravurilor cîte războaie sîngeroase, cîte născociri potrivnice religiunii, cîte răscoale în State — și toate pricinuite de femei lipsite de bună purtare. Iată ceea ce dovedește însemnătatea unei bune educațiuni a fetelor...”

Destrăbălarea femeilor din înalta societate romană a grăbit prăbușirea imperiului. Nici biciul satirei lui Juvenal, nici legile împotriva luxului și desfrîului n’au putut opri dezastrul. Aristocrația franceză a fost atinsă în secolul XVIII de acelaș flagel, iar după revoluție, noua rînduială s’a întemeiat pe refacerea familiei. Auguste *Comte*, întemeietorul sociologiei, vede în restabilirea ierarhiei naturale între sexe singura posibilitate de reorganizare a societății; locul femeii este în familie, unde nobilele ei însușiri se pot desvolta potrivit cu natura ei.

III.

Societățile civilizate de azi arată semne de vădită decadență și degenerare. Mai ales clasele conducătoare, elitele, sunt amenințate. Tehnica modernă a înlesnit răspîndirea luxului, a trezit porniri și pofte cari distrug puterea de rezistență biologică a organismului uman, dar și rezistența spirituală a omului. „Reconstrucția omului” nu se poate înfăptui decît iarăș numai prin revenirea la condiții de traiu naturale și, în primul rînd, prin refacerea familiei. D-rul Alexis *Carrel*, în cartea sa „L’homme, cet inconnu” (Paris, Plon, 1935) ne descrie primejdiile ce amenință societatea modernă, între cari abaterea femeii dela menirea ei naturală este poate cea mai gravă. „Răspunsul femeilor la modificările aduse obișnuințelor ancestrale prin civilizația modernă a fost nemijlocit și hotărîtor. Natalitatea a scăzut de îndată... Sterilitatea voită a femeilor nu este un lucru nou în istoria popoarelor. Ea s’a produs deja într’o anumită perioadă a civilizațiilor trecute. Acesta e un simptom clasic. Noi cunoaștem semnificația lui”. Biologicește femeia este esențial deosebită de bărbat. „Necunoașterea acestui fapt fundamental i-a condus pe promotorii feminismului la ideea că cele două sexe pot avea aceeaș educație, aceleași ocupațiuni, aceleași drepturi, aceleași responsabilități. În realitate, femeia este profund deosebită de bărbat... Legile fiziologice sunt tot așa de inexorabile ca și legile lumii siderale. E cu neputință de a li se substitui dorințele omenesci. Noi suntem obligați a le accepta așa cum sunt. Femeile

trebuie să-și desvolte aptitudinile în direcția propriei lor naturi, fără a încerca să imite pe bărbați. Rolul lor în progresul civilizației este mai înalt decât cel al bărbaților“. „E absurd de a abate femeile de la maternitate. Nu trebuie să se dea tinerelor fete aceeași formațiune intelectuală, acelaș gen de viață, acelaș ideal, ca și băieților. Educatorii trebuie să țină seama de deosebiri organice și mintale ale bărbatului și femeii, și de rolul lor natural. Intre cele două sexe, există deosebiri irevocabile. De aceasta trebuie să se țină socoteală în construcția lumii civilizate“. Problema centrală a regenerării societății moderne este, după autor, crearea unei elite, iar „pentru perpetuarea unei elite, eugenismul este indispensabil“. „E evident că o rasă trebuie să reproducă elementele sale cele mai bune. Totuș, la națiunile cele mai civilizate, reproducția scade și dă indivizi inferiori. Femeile se strică de bună voie mulțumită alcoolului și tutunului. Ele se supun unui regim alimentar primejdios, pentru a realiza o lungire convențională a liniilor lor. Pe deasupra, ele refuză a avea copii, ceea ce se datorește educației lor, feminismului, unui egoism rău înțeles, dar și condițiunilor economice, instabilității căsătoriei, dezechilibrului lor nervos, și sarcinei pe care slăbiciunea și corupția precoce a copiilor o impun părinților“. Societățile moderne ar trebui să creieze condițiuni economice prielnice pentru traiul familial. „Societatea modernă trebuie să îngăduie tuturor, dar mai ales elitei, să aibă o viață așezată, să formeze o mică lume familială, să aibă o casă, o grădină, prieteni. E nevoie ca copiii să fie crescuți de părinți în atingere cu acele lucruri cari reprezintă spiritul lor. Grupul social trebuie să fie destul de mic, și familia destul de durabilă și destul de compactă pentru ca personalitatea părinților să fie simțită. Ar trebui oprită cât mai repede transformarea fermierului, a artizanului, a artistului, a profesorului, a savantului în proletari manuali sau intelectuali, cari să nu posedă nimic decât brațele lor sau creierul lor. Acest proletariat va fi rușinea vecinică a civilizației științifice. El determină suprimarea familiei ca unitate socială. El stinge inteligența și simțul moral. El distruge rămășițele culturii și frumuseții. El înjosește ființa umană. O anumită securitate e indispensabilă pentru desvoltarea optimă a individului și a familiei. Vădit lucru e că în sfârșit căsătoria trebuie să înceteze de a fi o uniune vremelnică. Uniunea bărbatului și a femeii, ca și cea a antroipoizilor superiori, să dureze cel puțin pînă în clipa ce puii nu mai au nevoie de protecție. Legile privind educația

și mai ales pe cea a fetelor, căsătoria și divorțul să aibă în vedere interesul generației următoare. Femeile trebuie să capete o înaltă educație pentru a deveni capabile să facă din proprii lor copii ființe umane de calitate superioară, și nu pentru a deveni doctoriță, avocată sau profesoară“.

O nouă educație e necesară pentru „reconstrucția omului“. „Înoirea educației e realizabilă fără a modifica prea mult școala. Totuș, valoarea ce o atribuim școalei trebuie schimbată. Noi știm că ființele umane, fiind indivizi, nu pot fi educate în masă. Că școala nu e în stare să înlocuiască educația individuală dată de părinți. Institutorii împlinesc adeseori în mod satisfăcător rolul lor intelectual. Dar e indispensabil de a desvolta și activitățile morale, estetice și religioase ale copilului. Părinții au în educație o funcție de care nu pot fi scutiți, pentru care ei trebuiesc pregătiți. Oare nu e straniu că o mare parte a timpului tinerele fete n'o consacră studiului fiziologic și mental al copiilor, și al metodelor de educație? Femeia trebuie readusă la funcțiunea ei naturală, care este nu numai de a face copii, ci și de a-i crește“.

IV.

Societatea românească a rămas oare neatinsă de germenii disoluției? Familia românească a rezistat ciumei feministe? În țările apusene biserica, legiuirea, morala publică, s'au opus disoluției și au îngrădit întrucâtva răul, găsind, acum în urmă, în mișcările de regenerare națională un sprijin puternic pentru refacerea familiei. La noi dimpotrivă liberalismul individualist a deschis cale largă disoluției familiei, iar comunismul iudaic cată să desăvârșească opera de distrugere. Invazia femeii în toate funcțiile publice, în toate profesiunile libere amenință societatea cu feminizare completă. Democrația noastră a întrecut și în această privință toate democrațiile din lume. Licee de fete, de Stat și particulare, școli profesionale de fete au fost înființate pretudindeni. În Universitate numărul fetelor a crescut enorm întrecând la unele facultăți și specialități pe cel al băieților. Și așa cum odinioară pe acolo unde treceau hoardele lui Attila nu mai creștea iarbă, tot așa în Universitate, după năvala fetelor, știința, înăbușită de parfumuri și pudră, călcată în picioare de tocuri înalte și ascuțite, s'a refugiat stîlcită în cel mai întunecos colț. Poate că această comparație ar părea exagerată. dar ea caracterizează o stare de fapt. Să vedem cum se prezintă lucrurile.

Cînd un băiat își trece bacalaureatul, el se hotărăște, după lungi discuții cu părinții și cumpenindu-și inclinațiunile și apti-

tudinile precum și posibilitățile materiale, pentru o carieră, care să-i îngăduie mai târziu întemeierea unei familii. Când o fată a terminat liceul, lucrurile se simplifică foarte mult. Nici Galileu nu era așa de convins de faptul că pământul se'nvîrte în jurul soarelui, cum este ea că trebuie să se înscrie la Universitate. Când și cum a ajuns la această certitudine e un mister. Deocamdată îl vom lăsa nelămurit, căutînd a vedea cari sunt urmările acestei hotărîri. Alegerea facultății nu prezintă nicio dificultate. O „pasiansă” sau o scurtă dar ageră cercetare a fundului unei cești de cafea îi descoperă fără greș facultatea pentru care e destinată. Nici părinții nu atribue o prea mare importanță acestui lucru. Grija lor principală e s'o mărite; și oare unde are o fată prilejul să cunoască mai mulți băieți ca la universitate? Și deși toate strigă în gura mare că sunt ahtiate după cultură, cele mai multe fete se înscriu la universitate nutrind speranța nemărturisită că nu va avea nevoie să-și dea licența. Dacă nu se mărită pînă atunci și cum posturile devin din ce în ce mai rare, se va înscrie la altă facultate, își va lua a doua licență, eventual și doctoratul și pe urmă așteaptă un bărbat — sau o slujbă. Dacă se mărită, orăcălelile primului născut sunt un fel de prohod de înmormîntare pentru toată știința ei acumulată fără plăcere, pe care o simte apăsătoare umerii ca un balast inutil și de care e gata să se lepede cît mai repede¹⁾. Numai dacă bărbatul exercită vreo profesiune practică, ea îi va flutura sub nas licențele ei, lăudîndu-se cu superioritatea ei intelectuală.

Dacă își găsește un post, la bursa căsătoriilor valoarea ei crește la dublu, căci la caz de nevoie poate să-și întreție ea bărbatul care este sau devine șomer. Problema se prezintă ca un cerc vicios. Deși unele ar fi mai fericite să-și îngrijească căminul și să-și crească copii, sunt totuși silite să-și caute o ocupație în afară. A cui e vina, e iarăși greu de hotărît.

¹⁾ Cartea sinceră a d-nei Marta D. Rădulescu „Clasa VII-A” ne desvăluie toată tragedia educației fetelor de azi. „De cîte ori o priveam în oglindă pe fata aceasta crescută mare, aproape ca o femeie, încă școlăriță, la o vîrstă cînd bunicile noastre erau măritate de mult și creșteau al doilea sau al treilea copil, mă tentai, tocmai tu, să întreb: — Ei ce-ai învățat la școală ca să te ajute în menirea mare și grea care te așteaptă, cînd vei purta în tine răspunderea unei lumi care vine?... Dar fetele cari nu s'au privit în oglindă ca mine, au simțit totuși și ele că viața nu este ceea ce ne dă școala. Ele bijbăie încă oarbe și rătăcite, cu curiozități bolnăvicioase, cu obsesiuni obscure, cu divagări ale gîndului. Simt împrejur colcîind fizici viermii putregaiului, din sufletele gunoiate și ucise de școală și de viață”.

Dar cel puțin aceasta ar trebui scos în evidență, anume că *numai* motive de ordin material determină pe părinți să-și dea fetele la studiu și aceleași motive le determină pe ele să îmbrățișeze o carieră.

Nu negăm că sunt fete cari au vocațiune pentru știință, literatură, arte. Nu negăm că educația veche păcătuia oprind fetele dela exercițiile fizice, sporturi. Dar nu mai puțin adevărat este că constituția psiho-fizică a fetelor nu le îngăduie să se dedice unor ocupațiuni specifice bărbătești *fără primejdia deformării tipului feminin*. Emanciparea femeii înțeleasă și practică ca întrecere și concurență cu bărbații implică tedința de masculinizare a femeii atât din punct de vedere fizic cât și intelectual. Într'adevăr la unele națiuni emanciparea femeii a produs tipul sportiv al femeii precum și tipul „femeii savante“, după chipul și asemănarea bărbatului. Dar la alte națiuni femeia nu numai că-și păstrează pe deplin tipul original, ci ea începe să-l asimileze pe bărbat, să-l *feminizeze* și — ce e mai rău — să-l *efemineze*.

În concurența și emulația aprigă ce s'a deschis între bărbat și femeie în societățile civilizate moderne, e natural ca să se dea și lupta pentru egemonie. Unele națiuni, în primul rând cele germanice, au păstrat egemonia bărbatului, îngăduind emanciparea femeii și participarea ei la viața publică numai cu condiția ca ea să se poată adapta tipului bărbătesc. Tot astfel, în țările latine, în cari biserica romană și-a menținut influența, înțitarea bărbatului în viața socială pare a fi asigurată. La noi emanciparea femeii a avut efecte surprinzătoare. În loc ca femeia, care năzuește să ia parte la viața publică, să adopte tipul bărbătesc, ea a deformat tipul bărbatului feminizându-l. Emanciparea femeii s'a produs la noi fără lupte. Nici familia printr'o tradiție înrădăcinată, nici biserica ¹⁾ nici Statul n'au opus împotriviri serioase mișcării feministe. În felul acesta femeile au intrat cu duimul în viața publică, profitând de școlile ce s'au creat pentru ele și de admiterea lor fără restricțiuni la școlile înalte.

¹⁾ S. S. Patriarhul a arătat, într'un discurs ținut înainte de cițiva ani, nevoia unei reforme a educației fetelor, dar o acțiune a clerului în această direcție nu s'a manifestat. Acuma în urmă, în gazeta „România creștină“ (Anul II, Nr. 41 din 12 Aprilie 1936) profesorul Clement Stoenescu-Putna publică un scurt articol „Femea de care avem nevoie — Orientări cu privire la un nou învățământ pentru fete“, în care schițează planul unei reforme a școlilor de fete. Problema a devenit actuală. Ea trebuie analizată în toate laturile ei. Doctrina naționalistă trebuie să-i dea atenția cuvenită.

Ori, fetele în vîrsta în care ajung la Universitate au alte preocupări mult mai interesante pentru ele. În primul rînd, cum am amintit, măritişul. De aci o serie de alte griji: îmbrăcămintea, frumuseţea, întrecerea pentru cucerirea bărbatului. În mod necesar şi inevitabil tinerii sunt atraşi în acest joc al pasiunilor, neglijează studiul, se gîndesc la trecerea repede a examenelor pentru a se putea căsători cît mai curînd. Petrecerile, dansul, intrigile amoroase, devin preocupări de primul rang.

Prin intrarea neîngrădită a femeilor, Universităţile noastre n'au cîştigat în prestigiu nici ştiinţific nici moral. Nu voia intra în amănunte. Lucrurile sunt cunoscute tuturor, dar nimene n'are curajul să interviev pentru curmarea acestei stări de lucruri care începe să devie insuportabilă.

V.

Feminizarea vieţii sociale a avut, la noi, drept urmare efeminarea, sau, mai bine zis, o accentuare şi mai mare a efeminării care exista şi înainte vreme. Istoria elitei noastre politice e plină de intrigi şi scandaluri femeieşti. Politica „fustelor“ a intrat în tradiţie, protecţia babelor a devenit un principiu de guvernare. Prostituatele, de diferite categorii, joacă un rol hotărîtor în viaţa publică. Divorţul şi neglijarea educaţiei familiale a copiilor sunt fenomene obicinuite. Natalitatea, în clasa conducătoare, e aşa de scăzută încît cele mai multe familii vor dispărea după întia generaţie.

În familiile bogate femeile n'au copii, deoarece petrecerile, călătoriile, teama de îmbătrînire prematură şi de pierdere a siluetei, le fac să renunţe la maternitate. Cînd soţii n'au avere, femeia trebuie să cîştige, ea e funcţionară, deci va năzui să rămînie fără copii. Mai ales că leaşa îi va îngădui să guste plăcerile vieţii ca şi surorile ei bogate.

Dar feminizarea şi efeminarea are, la noi, un aspect şi mai primejdios. Ghetto-urile Moldovei, (cuprinzînd şi Basarabia şi Bucovina) şi-au vărsat tot surplusul de plod feminin în şcolile secundare şi Universităţi. Aceste „intelectuale“ formează avangarda comunismului. Ele se infiltrează pretutindeni. Le găsim în toate birourile, ele se căsătoresc cu funcţionari romîni, ele mijlocesc toate afacerile, ele organizează spionajul împotriva Statului nostru, ele pregătesc revoluţia proletară. În toate procesele comuniste le întîlnim pe aceste „intelectuale“. Iar alături

de ele vom întâlni, spre rușinea noastră, fie ca acuzați sau apărători, și bărbați născuți din părinți români.

Pentru a distruge familia burgheză creștină, întemeiată pe sfințenia căsătoriei, pe respectul reciproc între soți și grija pentru sufletul copiilor, comunismul iudaic a aruncat în arenă pe „intelectuala evreică”. La Jidani femeia a fost întrebuințată din timpuri străvechi ca instrument pentru coruperea și pierzania celorlalte popoare. În secolul XIX ascensiunea socială a Jidanilor, care nu se putea înfăptui decât prin destrămarea omogeneității, biologice și psihice, a elitelor creștine, se datorește infiltrării evreicelor în familiile claselor conducătoare creștine. În Franța, după revoluție, conubiul între francezi și evreice nu mai găsi nici-o piedică și influența jidanilor în conducerea Statului spori neîncetat prin acest fapt. Dar și în Germania, marea finanță jidovească înfrînse împotrivirea familiilor aristocrate și fiecele de bancheri intrară în elită. Moise Mendelssohn, bancherii Cohen. Itzig, Efraim, Meyer deschiseră, la Berlin, saloanele lor aristocraților și intelectualilor germani. Adele Cohen se căsătorii cu un mare senior prusac. Sarah Meyer deveni baroană de Grotthuis, sora ei Mariana prințesă de Reuss, una din fetele lui Itzig, fost cămătar, a fost făcută baroană de Eskeles, iar alta se mărită cu baronul de Arnstein și, ca văduvă, refuză mâna, titlurile și averea prințului suveran Carol de Lichtenstein, care se bătu în duel și muri pentru ea. Dar mai ales două femei evreice avură o mare influență asupra înaltei societăți berlineze, Henrieta Herz și Rachel Levin ¹⁾.

Acest proces de infiltrație iudaică în elita germană se accentuă tot mai mult în cursul sec. XIX și intensitatea lui crescă prin mișcarea socialistă, în care „intelectuala evreică” avu un rol covârșitor. Și în Rusia în toate mișcările revoluționare, socialiste, nihiliste etc. o întâlnim ca propagandistă fanatică pe studenta evreică. Rolul jidanilor în mișcarea marxistă-comunistă e cunoscut. Dar prin influența femeilor evreice mulți intelectuali creștini au fost convertiți la socialism și comunism. Mulți dintre șefii socialiști creștini au fost căsătoriți cu evreice provenind din tabăra „intelectualelor” socialiste. „Rusoaicele” și surorile lor de aceeaș origină etnică desfășoară astăzi la noi activitatea lor distructivă pe o scară întinsă și ele formează, între studente, trupa de asalt împotriva Statului român „burghez”.

¹⁾ Xavier Léon, *Fichte et son temps*, Paris I-II. 1922—1927, II, pg. 6 urm

VI.

S'ar găsi poate teoreticieni în stare să afirme că ceea ce face intelectuală evreică pentru mișcarea comunistă ar putea face intelectuală romîncă pentru mișcarea naționalistă.

Ar fi cea mai mare aberație. Noi trebuie să deosebim în mod precis activitatea distructivă a intelectualii evreice care pătrunde în comunitatea romînească, de rolul constructiv ce-l are femeia evreică pentru comunitatea jidovească. Aci ea își îndeplinește îndatoririle de femeie după normele morale și religioase rigide ale iudaismului, născînd copii și dîndu-le o educație care cimentează caracterul indestructibil al jidanului. Numai surplusul de femei e jertfit pentru folosul comunității proprii, servind ca instrument de corupere și desagregare a dușmanilor.

Spiritualitatea creștină n'a îngăduit și nu va îngădui niciodată ca femeia să fie considerată ca instrument de corupție, înjosind-o pînă'ntr'atîta ca să renunțe la demnitatea ei, vînzîndu-se străinilor, chiar dacă prin asta ar putea aduce servicii comunității proprii. Chiar dacă, în cazuri excepționale, o femeie creștină consimte să se căsătorească cu un jidan, condiția este ca acesta să devină creștin și să adopte pentru sine și pentru urmașii săi naționalitatea femeii, felul ei de traiu, de gîndire și simțire. Deaceia comunitatea jidovească opune cea mai aprigă împotrivire căsătoriilor bărbaților jidani cu femei creștine. În schimb ea tolerează ca femeile evreice să se căsătorească cu creștini și să se creștineze, știind bine, din experiență milenară, că intrarea femeii evreice în comunitatea creștină slăbește puterea de rezistență a acestei comunități deoarece femeia își păstrează legăturile cu rudele ei, le poate aduce servicii și își crește copiii în spirit de toleranță față de comunitatea din care a făcut parte mama lor.

Femeia romîncă deci nu poate avea acelaș rol în mișcarea naționalistă. Ea își poate îndeplini misiunea ei naționalistă numai înăuntrul comunității proprii, ca mamă și educatoare. Cornelia, fiica lui Scipio Africanul, trebuie să fie idealul „femeii noi”, a legionarei romîne. Ea a născut doisprezece copii, între cari pe Tiberiu și Caius Gracchus, cărora le-a dat o educație cum am dori să fie educați toți legionarii romîni.

Formarea acestui tip de femeie romînă cere o revizuire grabnică și o reformă radicală a educației fetelor noastre. Nu e vorba de o întoarcere la trecut. Nu suntem romantici. Dar nici nu putem privi cu nepăsare cum feminizarea și efeminarea elitei noastre sub influența ideilor egalitariste liberale, întărite și deformate prin mișcarea feministă, susținută de comunismul iudaic, dărmă temeliile Statului nostru național.

Traian și Gheorghe Brălleanu

REVISTA CĂRȚILOR.

Colonel Mihai Ioan. Acțiunea subversivă a Comunismului, Brașov 1934. Abia acum descoperim în editura Cartea Românească, Brașov, conferința d-lui colonel Mihai Ioan, asupra acțiunii comuniste. O conferință ce se adresează în special organelor jandarmerești, dar reprezintă o sinteză pe care ar trebui s'o cunoască toată lumea. Într-o privire generală și totuși cuprinzătoare se analizează acțiunea internațional-iudaică a Kominternului. Se dau lămuriri asupra organelor conspirative de terorism, organizarea celulelor, a spionajului și a contraspionajului. Felul cum se recrutează agenții, legăturile, organizarea rezidenților și în fine pregătirea răscoalei înarmate. Cele 40 de pagini ne fac să avem o privire concretă asupra noului plan al revoluției comuniste. Procesele antifasciștilor dovedesc azi pe deplin investigațiile d-lui colonel Mihai Ioan.

George Macrin

Jacques Bainville, La troisième République 1870—1935. Paris 1935. Dacă oamenii politici nu învață nimic din istorie, se explică și prin faptul că cele mai multe istorii sunt scrise în așa fel că nu ne pot învăța nimic. Dar din când în când se ivesc și istorici geniali cari descopăr cheia evenimentelor și ne fac să înțelegem desfășurarea lor. Bainville este unul din acești istorici, al caror prototip este Tucidide. Cu toate puternicile tradiții monarhice, Republica s'a menținut în Franța, păstrând formele ce le primise la origine. Ea ne prezintă o combinație foarte rară de democrație și libertate, amestec dealtminteri foarte instabil. Franța continuă a uni regimul republican cu cel parlamentar, ceea ce se credea cu neputință, dovadă constituția americană. În Statele Unite nu există parlamentarism, deoarece Camerele nu pot răsturna guvernul. A treia Republică deci prezintă un caz excepțional de conservare. Autorul își propune să descopere cauzele și elementele dăinuirii acestui regim. Totuși oscilația neîncetată între dreapta conservatoare și „regimul popular” de stînga a zdruncinat pe necontenit echilibrul și în timpurile noastre se simte nevoia unei reforme. Dar nu se poate ajunge la un acord asupra reformelor: „toată lumea le vrea, nimene nu acceptă niciuna; căci nu există niciuna care să nu atingă vreo situație dobîndită și nicio situație dobîndită nu consimte a se jertfi”. Concluzia autorului e destul de pesimistă. El încheie citind din introducerea lui Titu-Liviu la istoria sa a Republicii romane, unde arată cum din ce în ce moravurile decad pînă ce „în timpurile de față noi nu putem suferi nici viciile noastre nici remediile lor”. Dar noi? Așteptăm cuvîntul istoricilor noștri. ■ **G. Ursu,** Istoria literară a Birladului. București 1936. Citam din prefață: „Strădaniile noastre își vor fi ajuns cu prisosință scopul lor, dacă vor însemna o contribuție conștiințioasă la grandioasa istorie a literaturii românești, care încă nu s'a scris. Scrierea acestei cărți am simțit-o ca o datorie... față de un oraș care, alături de puține alte orașe ale Țării, a trăit, în perioada de închegare a statului român modern, o viață sufletească deosebită”. Ori, autorul a făcut mai mult, el a dat generației tinere de azi o icoană a timpurilor cînd intelectualii romîni, însuflețiți de dorința de a vedea o Romînie mare, puternică și virtuoasă, munceau cu rivnă disprețuind luxul și desfătărilor corupătoare. În orașele din provincie s'a plămădit sufletul eroilor cari au înăfpătuit Unirea tuturor Romînilor.

T. B.

REVISTA REVISTELOR.

Iconar, Anul I, n.rele 7 și 8. Red. și Adm.: Cernăuți str. Eminescu 15. Apare odată pe lună. Abonamentul anual Lei 60. Studii scrise într'un stil clar, concentrat; nicio propoziție, niciun cuvînt, niciun semn de prisos. Mircea Streinul,

Liviu Rusu, Barbu Slușanschi. George Macrin împrăstie ceața ce apăsă asupra scrisului românesc și gonesc stafile literaturii decadente. În „Iconar” rațiunea și sentimentul, știința și credința se unesc într-o minunată sinteză. ■ **Glasul Strămoșesc**, III, 4—5. Cluj, str. Baba Novac 1, Et. II. Abon. 40 lei anual. Cea mai bună revistă **politică** legionară. Conferința d-lui General Cantacuzino-Granicerul „Despre educație”, ținută la Cluj, e redată pe larg. Ar trebui citită de toți educatorii noștri. ■ **Cuvîntul Studențesc**, XI, 3—4. București, Calea Plevnei 11 bis. Abon. 100 lei. Dintre studii amintim „Biserica și tineretul” de Ion I. Moja. ■ **Încercări**, Revistă studențească II, 4, 5—6 Cluj, str. V. Babeș 13. Abon. 100 lei. Studii, literatură, Cronică, informațiuni. ■ **Revista mea**, II, 3. Cluj, str. Mico 7. Abon. 60 Lei. Dl. prof. Dan Rădulescu, în articolul „La răspintie: stînga ori dreapta?”, schițează, după două-trei lovituri de ciocan mortale aplicate „stîngei”, „concepțiile și programul dreptei legionare”. Scrisul d-lui Rădulescu e hotărît, limpede, taios, fără înflorituri de stil. O schiță „Romantism” și urmarea romanului „Cadavre” de d-na Marta D. Rădulescu. D-l Fluor D. Rădulescu pune, în „Drumuri în munți”, problema turismului românesc. Recenzii. „Revista Presei” foarte bogată și instructivă. Apăsăm la urmă asupra rubricii „Revizuirii economice”, care cuprinde a doua parte a studiului despre monedă. (Evoluția monedei pînă la război. Moneda de hirtie antebelică și temeiurile regimului ei juridic). ■ **Convorbiri literare**, LXIX, 1-3. București, str. Wilson 1. Convorbirile întineresc tot mai mult și din pămîntul lor roditor verdeața străbate tot mai mult spre lumina soarelui primăvăratec. Dl. Al. Tzigara-Samurcaș în studiul „Profanarea și Proslăvirea lui Eminescu după ce taie capetele viperelor clocite de E. Lovinescu și menite să otrăvească sufletul tineretului, pune în lumină meritul scriitorului Cezar Petrescu ce și l-a dobîndit pentru cunoașterea vieții și a operei lui Eminescu. Radu Gyr, în „Curcubee și Florete”, ni se arată, ca și în poezia sa, sincer, cald, însuflețit de credința neclintită în izbînda dreptății. ■ **Gînd românesc**, Revistă de cultură, editată de Astra. IV, 1, 2, 34. Cluj. Calea Moșilor 76. Studii, literatură, Cronică. Mișcarea culturală. Intre studii amintim: I. Petrovici, Rațional și irațional; Eugeniu Speranția, Definiția și condițiile științei; Teodor A. Naum, În amintirea lui Ioan Paul; Edgar Papu, Dela caritate la simpatie. ■ **Acțiunea Romînă**, București, Bulev. Lascar Catargiu 9 bis, VII, 3, 4—5. Studiul d-lui Licu Melinte „Masoneria naționalistă și naționalismul masonic” merită toată atenția. Revista d-lui Dr. V. Trifu ocupă în presa naționalistă un loc de frunte și bine fixat. ■ **Buletinul AGIR**, XVII, 2. București, B-dul Take Ionescu 31. Pe lîngă studii de specialitate ingineriască, Note, Cronici etc., ne interesează „Statistica emigrării și imigrării în țară pe I-ul semestru din 1935”, din care spicuim: „Actualele măsuri de stavilire a imigrărilor nu dau rezultatele dorite excesul acestora față de emigrări contribuind încă cu cote destul de importante la agravarea șomajului în țară, în special în ramurile de activitate și profesiunile unde șomajul elementelor indigene este destul de acut: personal tehnic superior, personal administrativ, superior, muncitori necalificați și muncitori agricoli. ■ **Sociologie romînească**, Anul I, 1, 2, 3. Institutul social român, Piața romană 6, Abon. 150 lei anual. Dl. D. Gusti a simțit nevoia să editeze pe lîngă „Arhiva”, o nouă revistă de sociologie. Ieftină, hirtie bună, tipar excelent, reclamă mare, ilustrații etc. dar sociologie puțină. Dl. Gusti cu sociologia sa „monografică” trimbițată în toate felurile și la toate colțurile vrea să prostesca lumea făcînd-o să creadă că politicianismul, corupția, comunismul jidovesc, masoneria etc. nu sunt probleme sociologice și că numai bocețele și chiuiturile țărănești sunt fenomene sociale. Obiectivismul științific și

crudiția bibliografică au menirea să trezească în public respect și admirație pentru „marele sociolog”, iar interesul pentru „țăran”, pentru datinile și credințele lui să dovedească dragostea marelui savant pentru neamul românesc. Și fiindcă țăranul e român, sociologia d-lui Gusti e românească, deci naționalistă! Iată că sociologia sa e și cea adevărată, singura sociologie adevărată. Dl. Gusti știe că lumea vrea să fie înșelată, deci o înșeală.

* * *

În „Zeitschrift für Jugendkunde”, Editura Julius Klinkhardt din Leipzig, Anul 5, 1935, d-l profesor **C. Narly** publică un interesant studiu „Das Leben und die Schulbildung”, cu subtitlul (traducem): *Învățămîntul ca introducere metodică în mediul sintetic*. Ținînd seama de fazele de dezvoltare a copilului caracterizate prin modul cum se comportă față de mediul împrejurimilor, învățămîntul intervine pentru a ordona, îmbogăți și lărgi mediul. Școala reprezintă în acest fel un mediu raționalizat, bine structurat, dar și artificial cuprinzînd primejdia înstrăinării școlii de viață. Autorul arată cum, pe de o parte, printr-o metodă bine chibzuită elevul poate fi introdus mai lesne în mediul sintetic, și cum, pe de altă parte, „principiul social” poate înfăptui armonia productivă cu mediul. Studiul d-lui Narly aduce prețioase sugestii pentru o nouă concepție pedagogică: școala considerată ca un organism cultural autonom, dar totuși izvorit din frămîntarea vieții și dînd vieții umane posibilități de largă și cuprinzătoare desfășurare.

Tot aici publică d-l conferențiar univ. **Silvestru Găina** un articol: „Psychologie und Jugendkunde in Rumänien”, cu o bogată bibliografie despre aproape tot ce-au scris specialiștii romîni în această materie. Bibliografia e compusă în colaborare cu d-l B. Abager.

* * *

În revista „Die Tatwelt” (Editura Junker und Dünhaupt, Berlin) anul 12, Nr. 1 (Martie 1936) d-l **Lucian Blaga** publică un eseu estetic cu titlul „Hagia Sophia”, — o interpretare metafizică a stilurilor bizantin, roman și gotic. „În orice metafizică mai complexă e cuprins și sentimentul raportului posibil între transcendență și lumea concretă. Despre acest raport omul bizantin, cel roman și cel gotic are, fiecare pentru sine, alte reprezentări. Omul bizantin are, cu privire la raportul între transcendență și lumea concretă viziunea sau sentimentul că transcendența se coboară și se revelează. Omul gotic însă e stăpînit de ideea că el însuși s'ar putea înălța și crește în transcendență. La omul roman predomină sentimentul că se află dincoace de transcendență și că ar trebui să se organizeze în serviciul transcendenței, așa zicînd orizontal și paralel cu ea. Catedrala bizantină, basilica romană în forma ei originară și domul gotic sunt întruchiparea arhitecturală a unei metafizici trăită în mod diferit după timp și loc”.

Traian Brăileanu

Am mai primit la redacție: **Blajul**, Revistă lunară de cultură. Red. Blaj str. Gh. Barițiu 6. Abon. 100 lei anual. ■ **Pagini literare**, Turda. ■ **Cuget Moldovenesc**, Bălți, str. Ion Creangă 11. ■ **Flori de crin**. Revistă feminină. Șimleul Silvaniei. ■ **Ideea națională**, Buzău. ■ **Vremea Școlii**. Revista învățătorilor ieșeni. ■ **Viața Basarabiei**, Chișinău. ■ **Milcovul**, Panciu-Putna. ■ **Cefereul**, Buzău. ■ **Vraja Ceremușului**, Vijnîța-Storjineț. ■ **Freemătul literar**, Siret. ■ **Brațul de fier**, Focșani. ■ **Cuvîntul nou**, Satu-Mare, str. Axente Sever 2. ■ **Duh și Viață**. Organ lunar al Asociației licențiatilor în teologie. București, str. General Dragalina 19. ■ **Ogorul**, București, str. Academiei 8. ■ **Cuvîntul Argeșului**, Pitești.
